

# MASONERIJA I TEMPLARI

Odakle potiče Slobodno zidarstvo? Kada je ono nastalo?

Istoričari Masonerije iznose više teorija o poreklu Slobodnih zidara. Jedna od njih kaže da Masonerija potiče od vitezova Templara.

Viteški red Siromašni Hristovi vitezovi je osnovan oko 1119. god. u Jerusalimu. To je bila grupa od devet francuskih vitezova, koje je okupio Ig de Pejen od Šampanje, prvi Veliki Majstor Reda, sa ciljem da štite hodočasnike na putu kroz Svetu zemlju do Hristovog groba. Kasnije menjaju naziv u Vitezovi Solomonovog hrama, Hramovnici, odnosno Templari.

Objedinjavali su dva ideala srednjevekovnog života - ideal viteštva i ideal monaštva, pa se Red širio i bogatio veoma brzo. Dobijaju bogate poklone, cele feude i privilegije, kao što su oslobađanje od plaćanja poreza, putarine, mostarine i slično, što im omogućava da steknu ogromna imanja po Svetoj zemlji i Evropi. Grade zamkove i hramove, a Pariz postaje njihov centar. Smatra se da su osnovali prvi bankarski sistem. Davali su zajmove sa visokim kamatama i pokrenuli bezgotovinsko plaćanje, pa su postali najbogatiji i najuticajniji viteški red. Pozajmljivali su novac čak i vladarima. To je verovatno dovelo i do njihovog kraja.

Francuski kralj Filip IV Lepi je bio njihov najveći dužnik. Rešio je da se dugova reši uništenjem Templara i prisvajanjem njihovog bogatstva. Preselio je papu, Klimenta V, u Avinjon, pa je sa njegovom podrškom, u „crni petak“ 13. oktobra 1307. uhapsio sve Templare koje je zatekao u Francuskoj, pod optužbom za jeres. Nije uspeo da se dokopa blaga jer su veliki rizničar, blago i dokumentacija nestali, zajedno sa celom flotom iz utvrđene luke La Rošel. Ništa od toga nije pronađeno. Utamničeni Templari su pod mukama priznavali jeres i bili osuđeni. Papa je red zvanično raspustio 1312. god. Poslednji Veliki Majstor Žak de Mole je spaljen na lomači 1314. god. Njegovim pogubljenjem Templari nestaju kao Red i sele se u legendu.

Templari ne mogu da se odvoje od sopstvenog mita, pa je za sagledavanje Reda neophodno, uz istorijske činjenice, razmotriti i mit sa kojim se prepliću. Red kaluđera ratnika i vojnika mistika, Red vitezova bankara, čuvara Svetog Grala i Torinskog pokrova. Teško je da se dođe do konačne istorije jer je Red bio fanatično tajanstven. Svoju tajnu su čuvali do te mere da su, pre hapšenja, spalili sopstvena dokumenta da ne bi došla u ruke neprijatelja, inkvizicije i Filipa Lepog.

Šta se dogodilo sa preživelim Templarima? Nestali su.

Mit kaže da su otišli u Škotsku, ili čak do Amerike. Da su obrijali brade i obukli neke druge uniforme. U to vreme se formiraju sjajno obučene Švajcarska i Škotska garda. U Portugaliji se priključuju redu Moreplovaca i istražuju okeane. Da su u bitci kod Benokberna 1314. pomogli Rober-

tu Brusu i Škotskoj doneli slobodu pa im je dozvolio da tu i ostanu. Tu ih polako prihvataju u tajne Lože Operativnih Slobodnih zidara i postaju „Prihvaćeni“ Zidari.

Boraveći u Svetoj zemlji stekli su nova znanja, jer su u to vreme arapska kultura i nauka bili ispred evropske, pa postaju intelektualna elita koja se bavila filosofijom, naukom i alhemijom. „Prihvaćeni“ svojim misaonim Radom u Ložama prerastaju operativno Zidarstvo pa Lože postaju spekulativne, kakve su i danas. Šire se i po Engleskoj gde su osnivali Kraljevsko učeno društvo. Sa ovim se ne slažu mnogi škotski Masoni, jer kažu da su se sami izborili za slobodu, bez pomoći Francuza. Ni Englezi ne podržavaju ovu teoriju, jer smatraju da nije moguće da Masonerija potiče iz Škotske.

U sadašnjem obliku, Masonerija potiče iz sedamnaestog veka i predstavlja jedinstven proizvod misli, kulture, politike, religije i društvenih okolnosti tog doba. Prva inicijacija u Škotskoj je zabeležena 1634. god. kada je Lord Aleksandar Stirling „Prihvaćen“ u staru edinburšku Ložu „Marijina kapela“. Pošto zapis kaže da je „Prihvaćen“, znači da je ta Loža postojala i ranije. Sačuvani su izveštaji sa Radova iz 1599. god.

To je turbulentno vreme britanske istorije u kome su Masoni podržavali škotsku katoličku dinastiju Stjuart. Vreme građanskog rata (1642-1645 god.), kada je Kromvel pogubio Čarlsa I Stjuarta i osvojio Škotsku i Irsku. Vreme dinastičkih borbi katoličkih i protestantskih pretendenaata na presto završeno je bekstvom Džejmsa II Stjuarta 1668. god. sa pristalicama, među kojima su mnogi bili Masoni, u Francusku. To bekstvo je okončalo vladavinu katoličkih kraljeva Engleskom, ali je dovelo i do pojave Škotskog reda Masonerije u Francuskoj.

Mističnu teoriju o templarskom poreklu Masonerije uvodi Majkl Remzi, izuzetna ličnost tog vremena, ugledni škotski Mason, mistik, književnik i tutor sinova Džejmsa II, svojom besedom u Velikoj Loži Francuske 1737. godine. U korist te teze čak je promenio i ime u Ševalije, Vitez, Remzi. Po njemu, Templari su u Svetoj zemlji tokom krstaških ratova, ponovo otkrili vekovima «izgubljena» učenja Masonerije. Doneli su ih u Evropu, a nakon njihovog proterivanja i nemilosti, tajno su ih čuvali stotinama godina u Francuskoj, Engleskoj i Škotskoj. Posle vekovnog života u senci, Templari su se oprezno ponovo pojavili uvodeći samo Plave Stepeneve. Remzi je tvrdio da su tri Plava Stepena bila uvedena samo da se testira lojalnost Masona. Kada Mason dokaže svoju vernost dostižući Treći Stepenu, on je imao pravo da napreduje na „pravim“, „višim“ viteškim Stepenovima. Bratstvo treba da se od „društvenog“ pretvori u „viteški“ Red. Odmah su se javili i protivnici, tako da Markiz d'Aržan već 1738. god. piše o škotskim Ložama koje žele da bespravno prisvoje templarski pedigre.

Stvaranje mita je pomagao i nemački baron Karl Gotlib fon Hund, koga je u viši stepen „Viteza Templara“ proizveo tajanstveni starešina sa nadimkom „Vitez crvenog pera“. Taj Red je kasnije postao poznat pod imenom „Stroga pokornost“, čiji je najviši stepen „Vitez Templar“. Red na neki

način postoji i danas, a njegovi pripadnici nose bele ogrtače sa templarskim krstom.

Koilova masonska enciklopedija, međutim, o templarskom poreklu Masona kaže:

«Odbacujući sve veze sa arhitektama sa jezera Komo, zidarima kamenom u Nemačkoj i operativnim Masonima iz Engleske, Remzi je tražio plemenito i viteško poreklo Masonerije. Po njemu to nije Bratstvo zasnovano na sistemu arhitekture, već isključivo na vojničkom junaštvu i verskom entuzijazmu viteštva. Ova teorija templarskog porekla Masona, iako mitska i potpuno bez istorijskih dokaza, je izvršila ogroman uticaj na određivanje naprednih Stepnova nekih Obreda.»

Mit o poreklu je plod svog vremena jer se od 17. do 19. veka smatralo da dokaz antičkog porekla daje kredibilitet raznim organizacijama. U takvoj klimi, bilo je prirodno da su mnogi, pa i Masoni, nastojali da stvore veze i dokažu drevno poreklo.

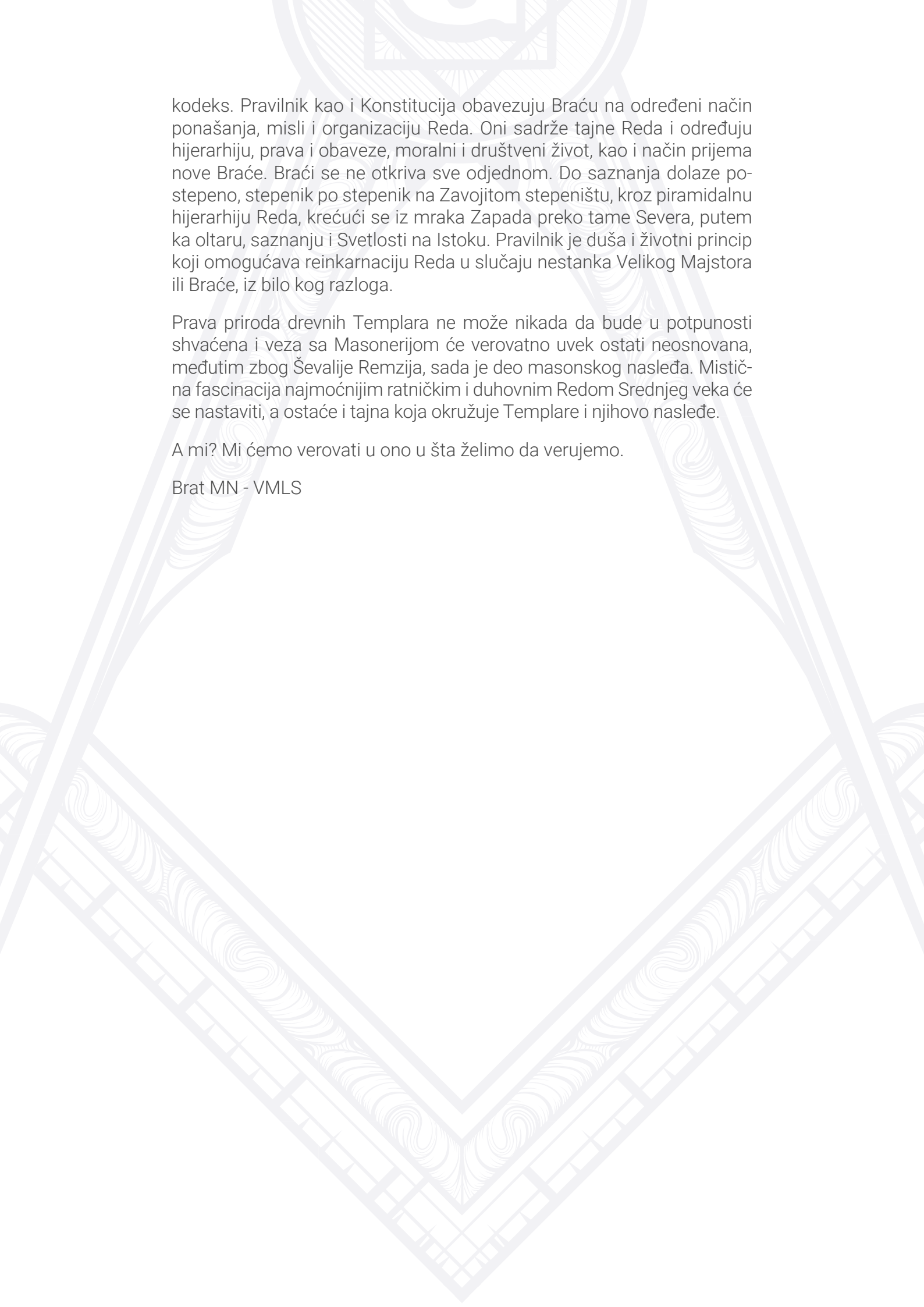
Najpoznatiji mit o poreklu Masonerije je vezan za gotičku Roslinsku kapelu, u blizini Edinburga, koja je građena od 1446. do 1484. god. za mauzolej moćne porodice Sent Kler, koji kaže da je su je podigli Masoni za trezor templarskog blaga.

Brat dr. Robert Lomas sa univerziteta Bredford, u Jorkširu, zastupa tezu da je Masonerija u današnjem obliku nastala u Roslinskoj kapeli, koja svojom simbolikom i bogatom kamenom dekoracijom povezuje templarske i masonske Obrede. Da je kapela veza između Jevrejskog hrama, Templara i Slobodnih zidara dokazuje sa tri osnovna stava: plan kapele je kopija Irodovog hrama u Jerusalimu, nadgrobna ploča na kojoj piše da je ktitor Sent Kler vitez Templar, i posebno na kamenoj skulpturi koja prikazuje čin Inicijacije Masona Prvog Stepna.

Brat Robert Kuper, kustos muzeja i biblioteke Velike Lože Škotske u Edinburgu, koji čuvaju najstarija i najvrednija masonska dokumenta na svetu, svojom knjigom „Roslinska prevara“ sve to negira. Pre svega jer je kapela građena 130 godina posle nestanka Reda. Kaže da u Škotskoj ima pedesetak sličnih kapela, da je plan kapele isti kao i kod većine crkava. Za scenu „Inicijacije“ kaže da je u stvari scena „slepac vodi slepca“ iz Jevanđelja po Mateju.

Čak i ako prihvatimo da skulptura prikazuje čin Inicijacije Masona to međutim ne dovodi Masone u vezu sa Templarima, već pokazuje da je današnje Slobodno zidarstvo postojalo u Škotskoj u XV veku, a to je dve stotine sedamdeset godina pre zvaničnog osnivanja Masonerije u Engleskoj 1717. godine, zbog čega teoriju odbacuju mnogi engleski Masoni.

Masoneriju i Templare, pored mita o poreklu, povezuju Hram, pravila i tajna. Hram je odraz božanskog sveta. Njegova arhitektura je slika čovekove predstave o božanskom, o mudrosti i ljubavi. Kretanje po Hramu je simbol duhovnog ostvarenja. Templarski pravilnik je prvi pisani viteški



kodeks. Pravilnik kao i Konstitucija obavezuju Braću na određeni način ponašanja, misli i organizaciju Reda. Oni sadrže tajne Reda i određuju hijerarhiju, prava i obaveze, moralni i društveni život, kao i način prijema nove Braće. Braći se ne otkriva sve odjednom. Do saznanja dolaze postepeno, stepenik po stepenik na Zavojitom stepeništu, kroz piramidalnu hijerarhiju Reda, krećući se iz mraka Zapada preko tame Severa, putem ka oltaru, saznanju i Svetlosti na Istoku. Pravilnik je duša i životni princip koji omogućava reinkarnaciju Reda u slučaju nestanka Velikog Majstora ili Braće, iz bilo kog razloga.

Prava priroda drevnih Templara ne može nikada da bude u potpunosti shvaćena i veza sa Masonerijom će verovatno uvek ostati neosnovana, međutim zbog Ševalije Remzija, sada je deo masonskog nasleđa. Mistična fascinacija najmoćnijim ratničkim i duhovnim Redom Srednjeg veka će se nastaviti, a ostaće i tajna koja okružuje Templare i njihovo nasleđe.

A mi? Mi ćemo verovati u ono u šta želimo da verujemo.

Brat MN - VMLS